

verbindende kracht
in het sociaal domein

Samen sterk in vroegsignalering: meer bereik, grotere impact

Kijkend naar verleden, heden en toekomst

Anna van der Schors, aschors@divosa.nl

Het verleden

Achtergrond vroegsignalering

2021: vroegsignalering wettelijk verankerd in Wgs

- Signalen van achterstanden die een indicatie zijn voor **(dreigende) problematische schulden**
- Alleen dan: delen van informatie (= inbreuk op privacy) te rechtvaardigen

2025: wetsevaluatie vroegsignalering

- Vroegsignalering is doelmatig en doeltreffend
- Ruimte voor verbeteringen om effectiviteit te vergroten

Doeltreffend

- Meer mensen met (dreigende) problematische schulden ontvangen en accepteren een passend hulpaanbod
- Lagere drempels voor toegang tot integrale schuldhulpverlening
- Verminderen en voorkomen van (oplopende) betalingsproblemen

Doelmatig

- **Beperkte kosten** voor gemeenten (50 miljoen) en vastelastenpartners (3 miljoen)
- **Hoge baten** van voorkomen en verminderen problematische schulden
 - Maatschappelijke kosten schulden: ca. 8,5 miljard per jaar (IBO schulden, 2024)

Het succes van vroegsignalering

■ Heel succesvol ■ Succesvol ■ Neutraal ■ Niet succesvol ■ Helemaal niet succesvol

2025

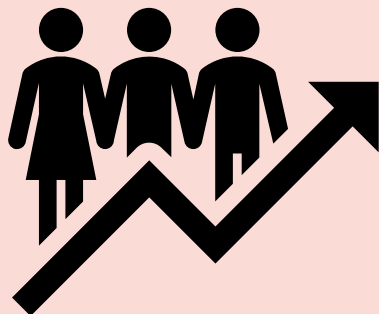
2024

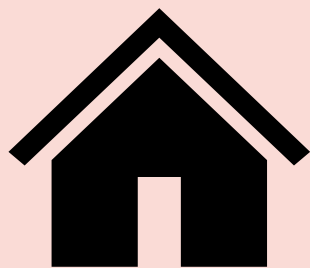
0% 10% 20% 30% 40% 50% 60% 70% 80% 90% 100%

Het heden

1^e helft 2025 t.o.v. 1^e helft 2024

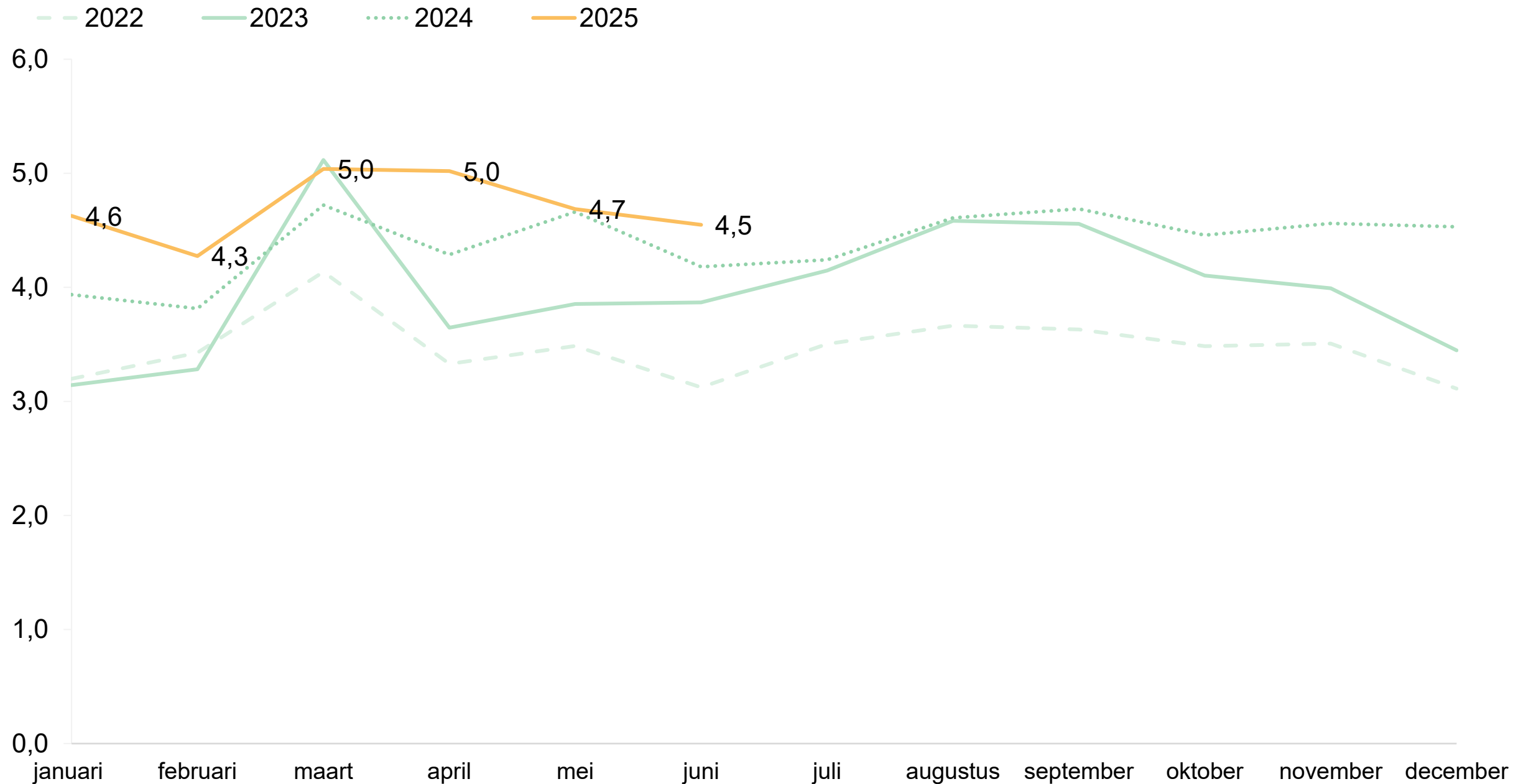
11% meer vroegsignalen

20% meer huursignalen

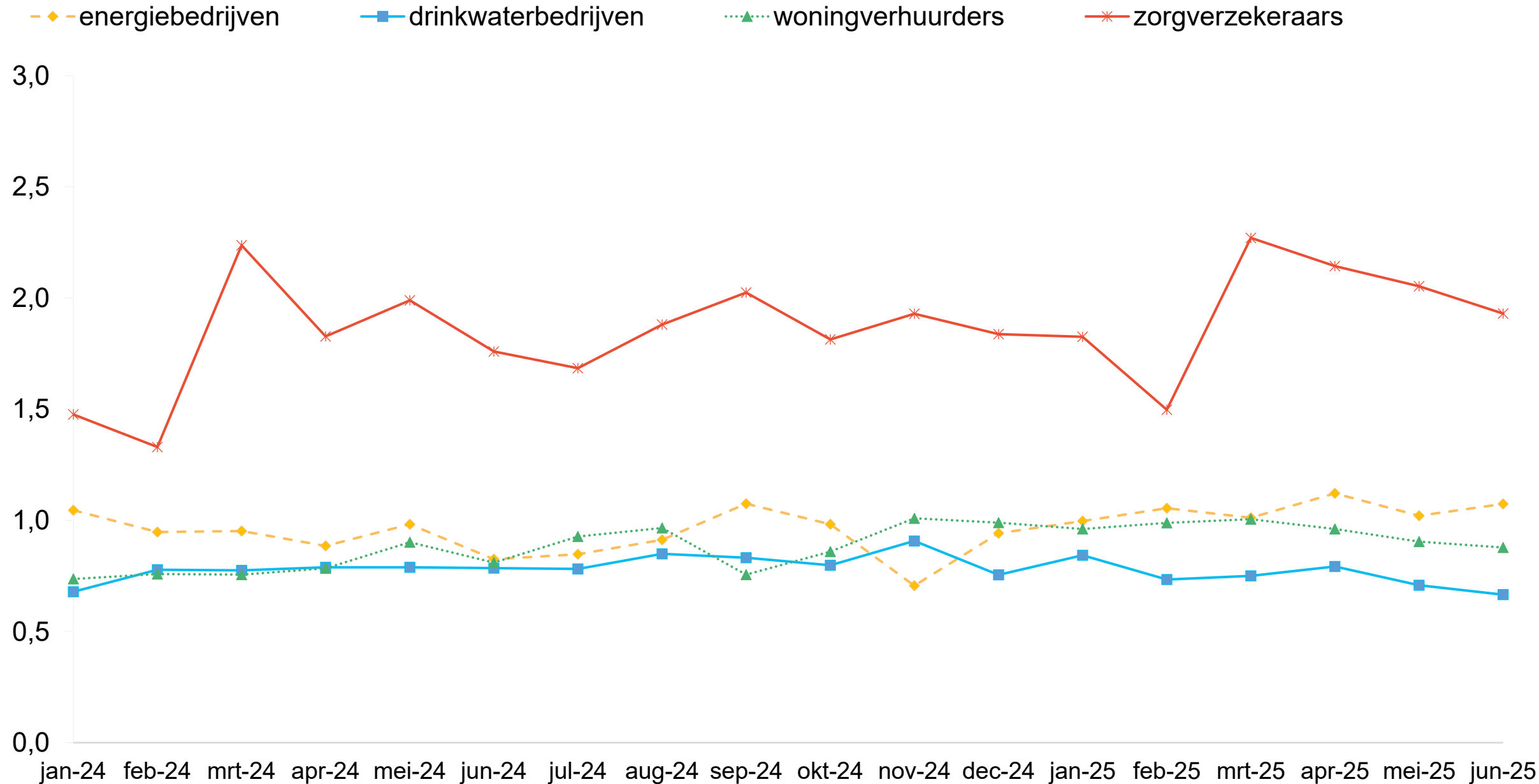
Aantal vroegsignalen per 1000 inwoners

Bron: Divosa Monitor Vroegsignalering Schulden

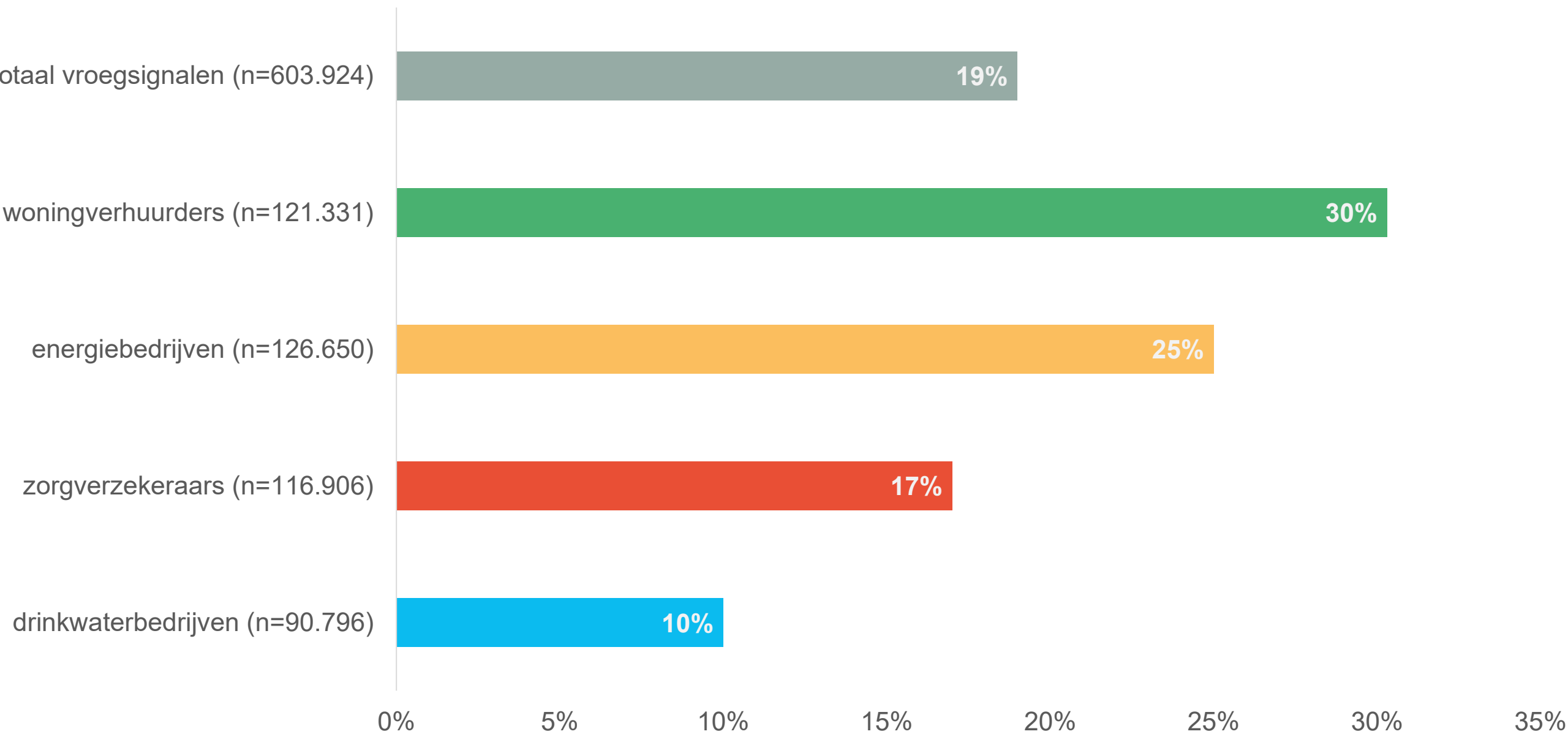
Aantal vroegsignalen per 1000 inwoners per vastelastenpartner

Bron: Divosa Monitor Vroegsignalering Schulden

Bereik naar type vastelastenpartner

Bron: Divosa Monitor Vroegsignalering Schulden (2024)

Geregistreeerde resultaten huursignalen

12

30%

Bereik

38%

Hulpacceptatie
(van bereik)

Bereik

	1 ^e helft 2025	2024
Alle signalen	19,5%	20,5%
Vroegsignalen	18%	19%
Huursignalen	27%	30%

40%

streefwaarde

De toekomst

Een greep uit de wetsevaluatie

Gezamenlijk (samenwerkingsverbanden, gemeenten, VLP's, rijk)
1. **Versterk lokale samenwerking tussen VLP's & gemeenten** (Hier ligt de lead (al) bij de samenwerkingsverbanden).

- Organiseer, of continueer, regelmatig overleg tussen gemeenten en lokale VLP's om de kwaliteit van signalen te verbeteren. Hier ontstaat voor gemeenten ook de kans om meer kennis te vergaren van de herkomst van de signalen en inspanningsverplichtingen per VLP.
- Maak concrete werkafspraken over wederzijdse verwachtingen en verantwoordelijkheden van gemeenten en VLP's. Geef daarbij gerichte lokale feedback aan VLP's over de gemiddelde kwaliteit en bruikbaarheid van signalen. VLP's kunnen deze informatie bijvoorbeeld benutten voor steun voor de vroegsignaleringsactiviteiten op bedrijfsniveau.

2. **Maak afspraken over optimaliseren van signalen** (Hier ligt de lead bij de samenwerkingsverbanden of SZW).

- Analyseer in welke mate signalen een indicatie vormen voor (dreigende) problematische schulden. Hierbij kan worden gekeken naar factoren zoals de hoogte van de betalingsachterstand, de type VLP's waar de achterstanden bestaan, combinaties van achterstanden bij meerdere VLP's, of de achterstanden zijn opgevolgd door de gemeente en welke prioritering zij hierbij hebben toegekend.
- Op basis van analyse van dergelijke gegevens kunnen richtlijnen worden opgesteld waarmee VLP's hun selectiecriteria voor signalen kunnen aanscherpen. Dit vereist mogelijk een aanpassing in de wetgeving en/of de LCV-modelovereenkomst. Het zou VLP's in staat kunnen stellen om gericht signalen te versturen die een grotere kans bieden op daadwerkelijke (dreigende) problematische schulden, wat bijdraagt aan een meer proportionele en effectieve vroegsignalering.

3. **Optimaliseer signaalselectie en -prioritering** (Hier ligt de lead bij de samenwerkingsverbanden).

- Wees als gemeente terughoudend met te hoge drempelbedragen en eventuele andere criteria, om te voorkomen dat inwoners met (beginnende) dreigende problematische schulden buiten beeld blijven. Daarbij is het van belang vertrouwen in de uitvoering van het incassoproces van VLP's als uitgangspunt te nemen.

- Ontwikkel een genuanceerd prioriteringssysteem voor de te kiezen aanpak, waaronder de wijze van benaderen van inwoners, die rekening houdt met meerdere factoren: enkel- of meervoudige signalen, hoogte van bedragen, type VLP, gezinssamenstelling en leeftijd. Evalueer periodiek de effectiviteit van gehanteerde prioriteringscriteria en pas deze aan op basis van resultaten.

4. **Vroegsignalering binnen basisdienstverlening** (Hier ligt de lead bij de samenwerkingsverbanden).

- Het gebrek aan kwaliteitskaders maakt het voor gemeenten moeilijk te bepalen wanneer zij het goed doen. Gemeenten geven aan behoefte aan kaders te hebben. Zorg voor voldoende ruimte voor lokaal maatwerk, maar waarborg een basisniveau van basisdienstverlening voor alle inwoners ongeacht hun woonplaats. Het gaat bijvoorbeeld om doelgroep, en termijnen voor opvolging van signalen. Deels zijn deze nu al contactvormen (afgestemd op doelgroep), en termijnen voor opvolging van signalen. Deels zijn deze nu al geregeld, maar het is wenselijk om te variëren op basis van de onder 2 genoemde analyses.

5. **Voer nieuwe experimenten uit en versterk de uitvoering** (Hier ligt de lead bij de samenwerkingsverbanden).

- Stimuleer vervolgonderzoek die nieuwe typen signalen onderzoeken indien hiervoor draagvlak en aanleiding is. Een bijkomende eis is dat zicht moet zijn op proportionaliteit. De evaluatie heeft geen concreet zicht op specifiek mogelijke experimenten opgeleverd – maar sommige gemeenten noemen in het algemeen betalingsachterstanden bij het rijk.

6. **Zet één centraal systeem op voor het aanleveren van signalen** (Hier ligt de lead bij SZW).

- Gemeenten die van aanbieder veranderen, veroorzaken nu onnodige kosten voor en risico's op fouten door VLP's. Iedere verandering moet door een aantal VLP's worden verwerkt in hun systemen. Ook als het maar om één gemeente gaat. Terwijl in beide systemen grosso modo dezelfde informatie gevraagd

Voor VLP's

16. **Versterk toepassing incassoverplichtingen aangaande incasso en sociale incasso**

- Volg de minimale wettelijke inspanningsverplichtingen aangaande incasso en, in zekere zin nog belangrijker, de gedetailleerde afspraken over sociale incasso in de LCV-modelovereenkomst.
- Investeer in sociale incasso met persoonlijk contact voorafgaand aan het doorgeven van signalen; probeer hierbij zo goed mogelijk een beeld te krijgen van de betaalcapaciteit van inwoners, en bied flexibiliteit in minimumbedragen, betaalmomenten, en betaaltermijnen, om tot haalbare betalingsregelingen te komen.

17. **Verbeter kwaliteit adres- en telefoongegevens in signalen**

- Draag bij aan betere (adres)gegevens, ten behoeve van sociale incasso en ten behoeve van vroegsignalering.

Voor gemeenten

13. **Vertrouw erop dat VLP's proportionele signalen sturen**

- Er zijn verbeteringen mogelijk van de proportionaliteit van signalen. Gemeenten hebben de indruk dat sommige signalen geen (proportionele) voorspellende waarde voor (dreigende) problematische schulden hebben. De meeste VLP's houden zich echter wel aan verplichtingen en afspraken ten aanzien van duur en omvang van betalingsachterstanden en ten aanzien van afspraken aangaande incasso. Het beantwoorden van vragen vanuit de gemeente over de huidige stand van zaken van betalingsachterstanden drijft bij VLP's de kosten daarmee onnodig op. Nog afgezien van het feit dat een inmiddels lagere of opgeloste betalingsachterstand niet hoeft te betekenen dat het afgegeven signaal geen aanwijzing was dat er sprake is van een (dreigende) problematische schuld. Vertrouwen stellen in de acties van de VLP's is daarom belangrijk – tenzij er duidelijke redenen zijn om aan te nemen dat dergelijk vertrouwen niet op zijn plaats is (zie aanbeveling tot verbetering sociale incasso voor VLP's).

14. **Versterk uitvoering vroegsignalering**

- Investeer in het ontwikkelen van vaardigheden en competenties voor professionals die telefonische of via huisbezoek contact zoeken met inwoners.
- Investeer in persoonlijke contactvormen (telefonisch, huisbezoek) boven schriftelijke communicatie, rekening houdend met het type signalen en de doelgroep. Sluit zo goed mogelijk aan de bij leefwereld van de inwoner door toepassing van een stress-sensitieve benadering:
 - Laagdrempelige persoonlijke oordeelsvrije face-to-face communicatie
 - Erkenning van de situatie van de inwoner
 - Aansluiting bij de ondersteuningsbehoefte
- Organiseer contactmomenten ook buiten reguliere kantooruren om meer inwoners te bereiken. De ervaring leert dat zorgvuldig communiceren hierbij erg belangrijk is.

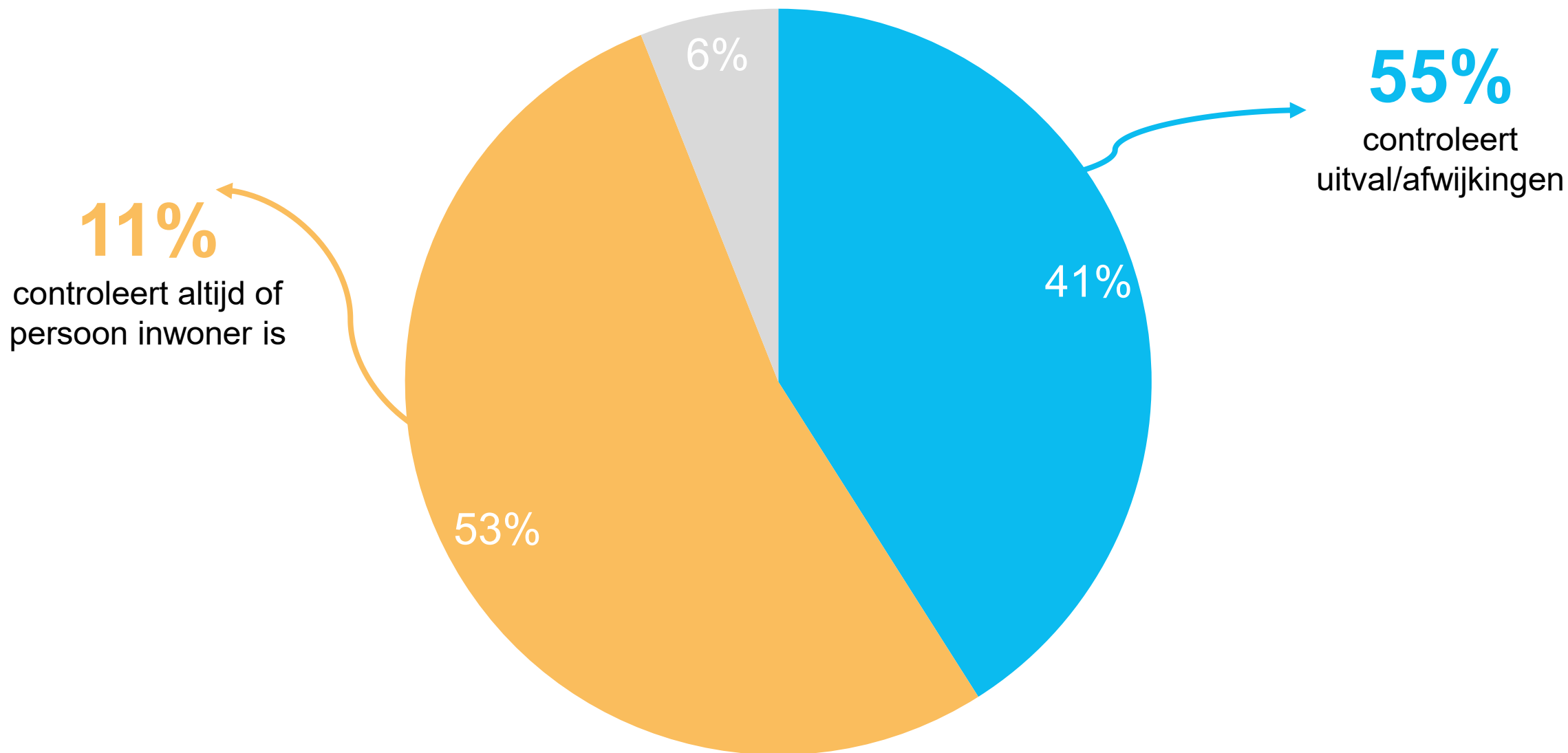
- Ontwikkel communicatiematerialen die zijn afgestemd op specifieke doelgroepen zoals jongeren, laaggeletterden, anderstaligen of inwoners met een migratieachtergrond resp. gebruik de materialen die al ontwikkeld zijn door de VNG voor jongeren en ondernemers.
- Maak gebruik van verschillende communicatiekanalen (brief, telefoon, sms, WhatsApp, huisbezoek) die passen bij verschillende doelgroepen.
- Overweeg de inzet van ervaringsdeskundigen om de drempel voor contact te verlagen en het, in combinatie met het vakmanschap van huidige vroegsignaleers, makkelijker te maken om het vertrouwen van de inwoner te winnen. Wel is meer inzicht nodig in de meest effectieve manieren om ervaringsdeskundigheid in te zetten. Sommige gemeenten maken gebruik van ervaringsdeskundigen, maar de mate waarin en de manier waarop zij dit doen verschilt sterk.

15. **Verbeter registratie en monitoring**

- Zorg voor consequente en volledige registratie van alle contactpogingen en resultaten. Dit kan een positief effect hebben op communicatie met de inwoner en faciliteert onderzoek naar wat wanneer voor wie werkt.
- Overweeg aanpassing van de standaardbewaartermijn van signalen (nu zes maanden of soms een jaar) naar een langere periode, om patronen beter te kunnen herkennen. Het is daarvoor ook nodig dat de systemen dergelijke administratie mogelijk maken. Om een goede koppeling te kunnen maken tussen de inspanningen enerzijds en uitkomsten anderzijds, is het aan te bevelen dat gemeenten de data in het kader van vroegsignalering ten minste 12 maanden bewaren. Uit het onderzoek komt namelijk ook naar voren dat de doorwerking van het contact met de gemeente op het gedrag van de inwoner soms pas na langere tijd zichtbaar is. Een belangrijke vraag in deze context is bijvoorbeeld wat de kosten en baten zijn van het versturen van een brief. Ook ontstaat zo meer zicht op een escalerende schuldsituatie. De AVG vraagt in prioritiseerindicator omdat dit een signaal kan zijn van een escalerende schuldsituatie. De AVG vraagt in het algemeen een beargumenteerde termijn die niet langer is dan nodig, mogelijk een belangrijke ook de ruimte de gegevens langer te bewaren als daar steekhoudende argumenten voor zijn.
- Monitor ook langetermijneffecten: volg inwoners die hulp hebben geaccepteerd om de duurzaamheid van de interventie te bepalen. Dit lijkt overigens binnen handbereik met het DDAS-project (Data Delen Armoede en Schulden), waarin CBS, Divosa, NVVK en de VNG samenwerken om data over armoede en schulden te verzamelen en te delen tussen gemeenten²⁷.
- Volg landelijke instructies voor terugkoppeling bij 'hulpacceptatie', bijvoorbeeld die opgenomen in de Leidraad Vroegsignalering²⁸.

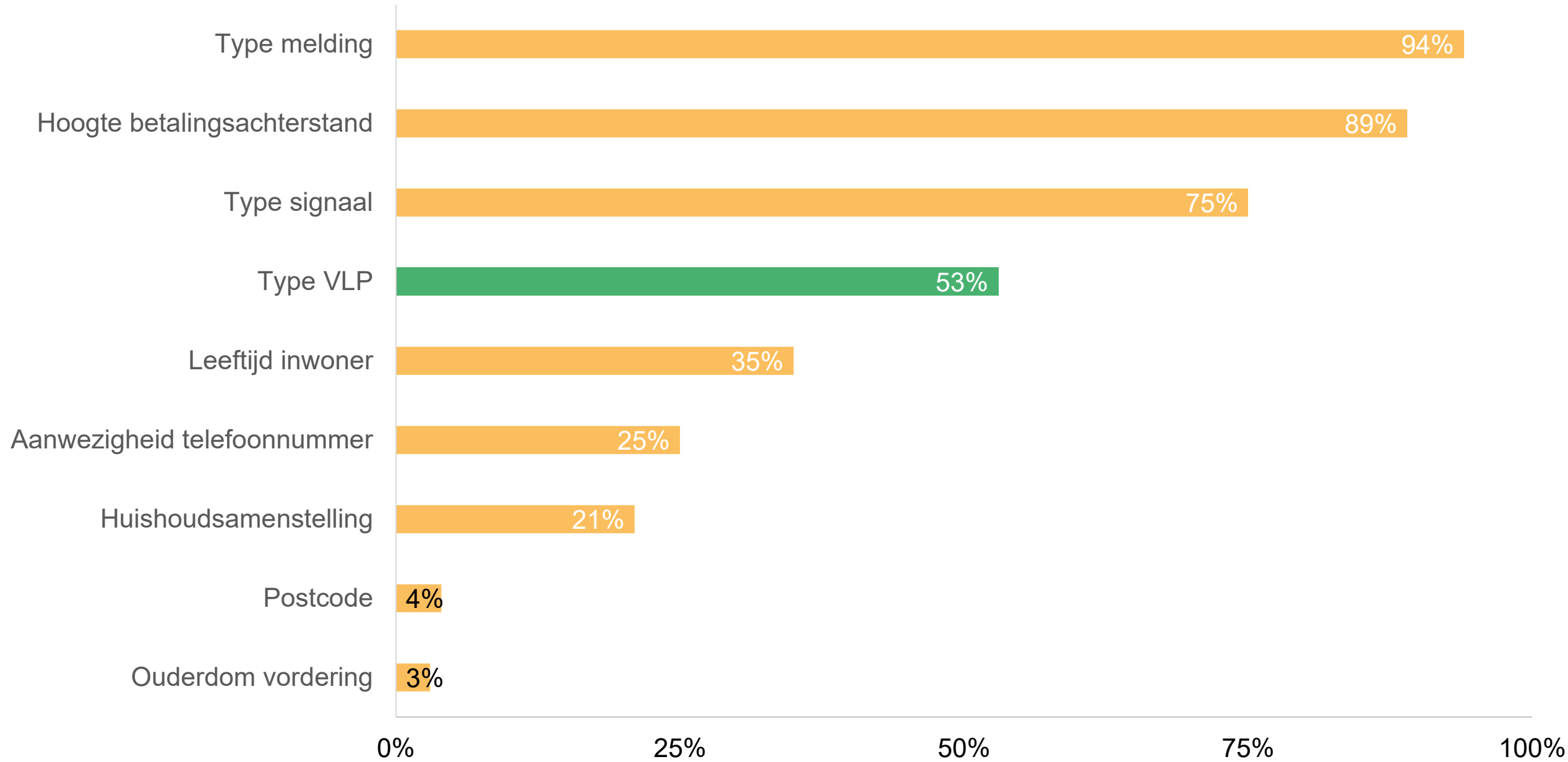
Gebruik automatische BRP-controle

■ Ja ■ Nee ■ Weet ik niet

Criteria voor opvolging signalen

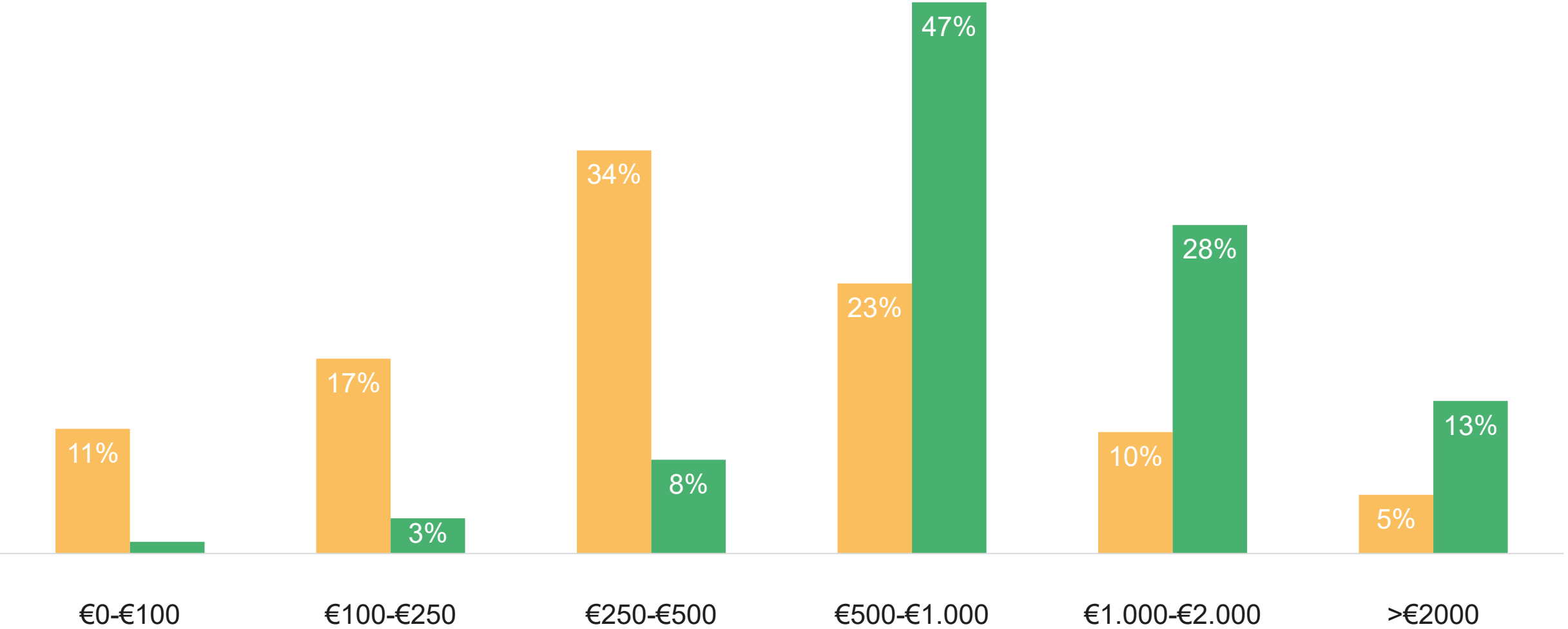
Bron: Divosa Monitor Vroegsignalering Schulden (2025)

Hoogte betalingsachterstanden

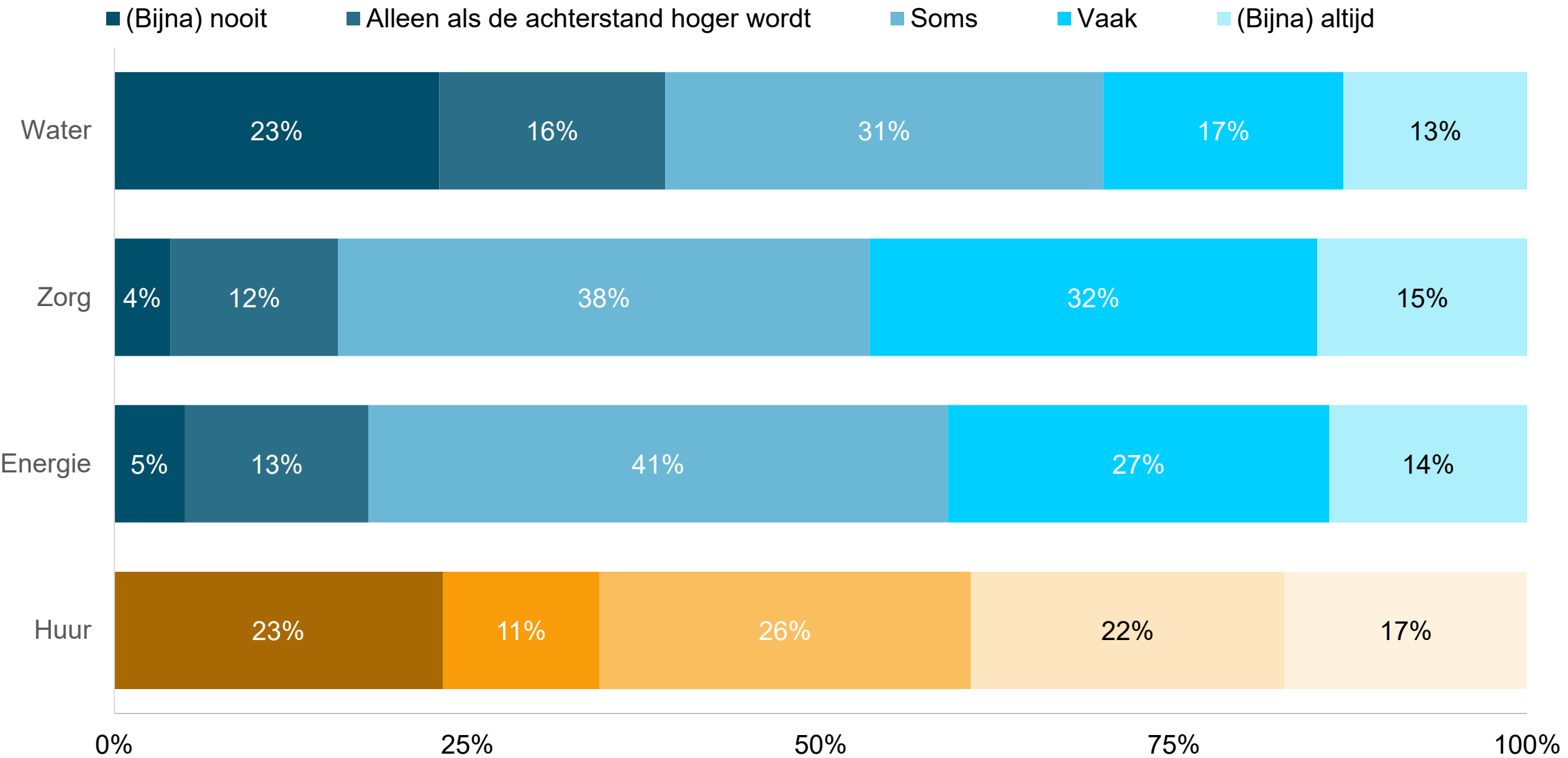
Bron: Divosa Monitor Vroegsignalering Schulden (2024)

alle vroegsignalen huursignalen

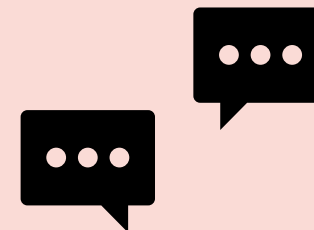
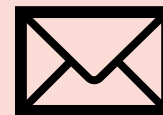

Herhaalmeldingen, per vastelastenpartner

Bron: Divosa Monitor Vroegsignalering Schulden (2025)

Inzet vijf of meer contactvormen

56%

in 2023

72%

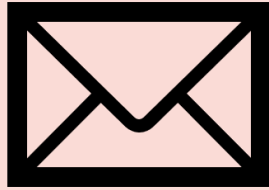
in 2024

75%

in 2025

Bereik - Verschil tussen contactvormen

21

6%

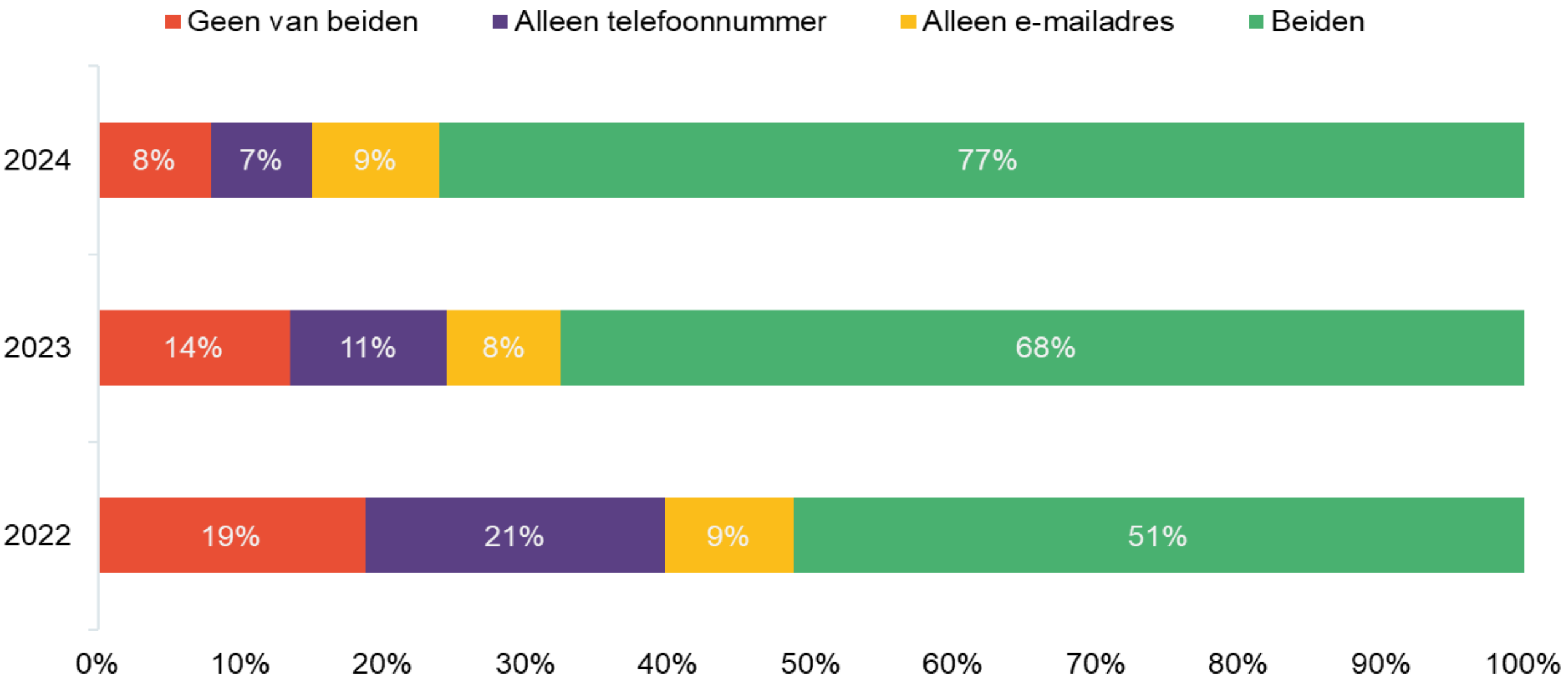
49%

62%

Bekendheid contactgegevens bij de meldingen

Bron: Divosa Monitor Vroegsignalering Schulden (2022, 2023 en 2024)

Gedeelde behoefte, maar niet alles mag

23

“

In de vroegsignalering zijn we onderdeel van dezelfde keten en zou het heel nuttig zijn als er gecommuniceerd mag worden over het resultaat van een telefoontje en wat de inwoner heeft gezegd. Nu dit niet via het systeem kan, werkt dit heel onhandig in de samenwerkingsrelatie.

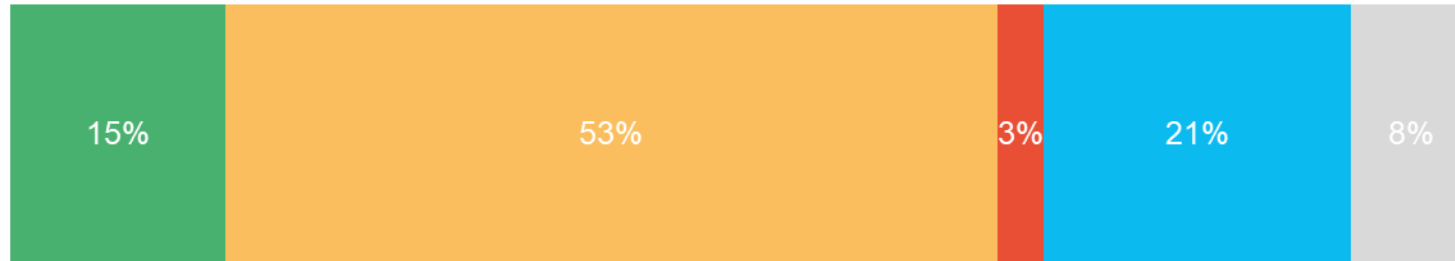
“

Meer gegevens met VLP kunnen delen zorgt voor meer begrip. VLP ziet vrijwel niets van onze inspanningen, er gebeurt zoveel meer dan zij kunnen zien.

Bereikbaarheid & beschikbaarheid contactgegevens

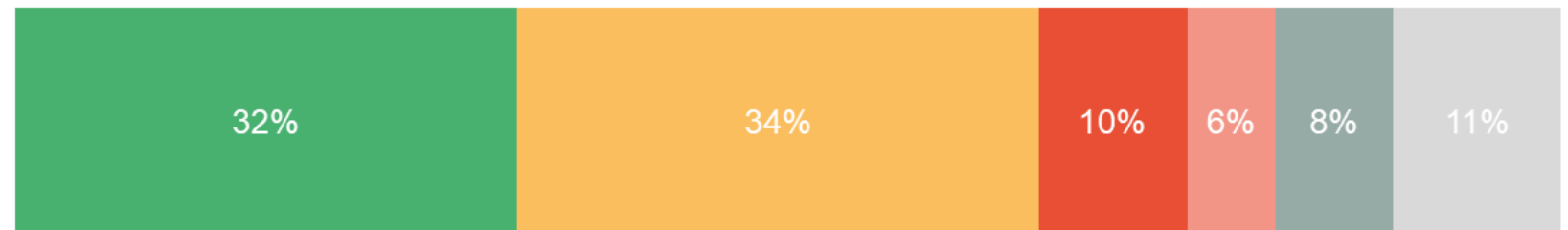
Bereikbaarheid vastelastenpartners

■ Goed ■ Soms goed, soms niet ■ Slecht ■ Dat verschilt sterk tussen VLP's ■ Anders

Beschikbaarheid van contactgegevens vastelastenpartners

■ Tevreden; de benodigde contactgegevens zijn aanwezig
■ Neutraal
■ Ontevreden; de contactgegevens ontbreken vaak
■ Ontevreden; de contactgegevens kloppen vaak niet
■ Geen mening; wij zoeken nagenoeg geen contact met VLP's
■ Anders

Uitnodiging: signaalreis 7 en 21 november

25

Signaalreis vroegsignalering

Uitwisseling van de werkwijzen
van gemeenten en vastelastenpartners

Opgeven via: vroegsignalering@divosa.nl